

Programplan för forskningsprogrammet

Samhällsstudier och didaktik, SAV

Bakgrund

Som ett led i arbetet med den 2011 startade nya lärarutbildningen satsar HLK på att utveckla den didaktiska forskningen. Med utgångspunkt i detta skisseras här ett forskningsprogram som vilar på att de samhällsvetenskapliga skolämnena, och de akademiska ämnen som helt eller i huvudsak motsvarar dessa, tillsammans utgör grund för en gemensam forskningsplattform. Denna ska kunna utgöra miljö för utveckling av såväl inomdisciplinär, tvärvetenskaplig som didaktisk forskning, allt med sina ämnesspecifika frågeställningar.

Syfte

Syfte med Forskningsprogrammet Samhällsstudier och didaktik (SAV) är:

1. att stärka inomdisciplinär eller tvärvetenskaplig samhällsvetenskaplig forskning och debatt.
2. att genom forskning och vetenskaplig debatt stärka den didaktiska utvecklingen med anknytning till de samhällsvetenskapliga ämnena, främst geografi, historia, religionsvetenskap och samhällskunskap;

Forskningsprogrammet rymmer *inomdisciplinära och tvärvetenskapliga perspektiv* och projekt, som tar sin utgångspunkt i någon disciplin eller i tvärvetenskap, t.ex. ”Globala studier” inom IA-programmet (Internationellt arbete). Såväl lärarprogrammet, IA-programmet samt rent inomvetenskapliga perspektiv och projekt ska således ha en naturlig hemvist inom SAV men även samhällsstudier inom andra forskningsfält såsom medie- och kommunikationsvetenskap samt hållbar utveckling. Det *didaktiska perspektivet* kan ta sin utgångspunkt i såväl samhälleliga som skol- och undervisningsfokuserade sammanhang och problemställningar. Avsikten är att forskningsprogrammet därmed ska kunna bidra till en kvalitativ utveckling av lärarutbildningen och indirekt av skolväsendet i dess helhet.

Innehåll

Forskningsprogrammet ska ha en inkluderande inriktning och eftersträva att forskning och utveckling inom samhällsämnena stimuleras. *Den didaktiska delen* kan innefatta följande möjliga forskningsområden:

1. **Kunskapsnivåer** hos studenter och elever i skolan. Undersökningar av vad elever kan i ett visst ämne vid en viss tidpunkt, t.ex. kunskaper i förhållande till vad som föreskrivs i skolans kurs- och ämnesplaner. För studenter kan det gälla kunskapsnivån i ett eller flera undervisningsämnen vid en viss tidpunkt, t.ex. när de påbörjar lärarutbildningen. Ett flertal undersökningar som sker år efter år ger snart underlag för slutsatser om hur det står till i ett flerårigt perspektiv. Underlaget för jämförelser och tolkningar ökar.

2. **Attityder** hos lärare, studenter och elever. Undersökningar av vad en viss kategori tycker om vissa företeelser vid en viss tidpunkt, i fråga om lärarutbildningen, skolundervisningen, skolpolitiken etc. Ett flertal undersökningar som sker år efter år ger snart underlag för slutsatser om hur det står till i ett flerårigt perspektiv. Underlaget för jämförelser och tolkningar ökar.
3. **Förändringsprocesser** i lärarutbildningen, skolan, skolpolitiken etc. Undersökningar av vilka förändringar som har skett mellan olika tidpunkter eller vid vissa tidpunkter i fråga om lärarutbildningen, skolundervisningen, skolpolitiken etc. Det kan också gälla ett visst undervisningsämne eller flera. Den stora möjligheten i detta sammanhang ligger i att få underlag till tolkningar av orsak och verkan.
4. **Läromedel**, olika ämnen och nivåer. Vilka läromedel används i olika ämnen i olika sammanhang och tidpunkter och varför? Vilka faktorer spelar in på tillkomsten av läromedel och vilket innehåll det har samt på valet av läromedel? Detta gäller såväl lärarutbildning som ungdomsskolan.
5. **Metoder** i undervisningen. Vad anser olika kategorier (lärarutbildare, lärare, studenter, elever) fungerar bra, dåligt, ibland etc. när det gäller undervisning i ett visst ämne på en viss nivå? Hur kan man förklara och vilka generella slutsatser kan dras?
6. **Bedömning och betygsättning** Tolknningar av kunskapskrav på olika nivåer i skolan och i lärarutbildningen (Här kan även de nationella proven inom SO-ämnena vara intressanta när de kommer igång...)
7. **Urvalsfrågor** i olika ämnen som framgår ur läromedel, kursplaner, lärarutbildningar, klassrumspraktiker - och konsekvenser av dessa urval, önskade och oönskade. Kan genomföras i alla ämnen och på olika nivåer i utbildningssystemet men även med internationella jämförelser.

Organisation

Forskningsprogrammet består av ett flertal projekt, som vart och ett har sin egen organisation. Varje projekt ska ha en *ansvarig projektledare* och kan därutöver ha olika antal deltagare med varierande grad i sin medverkan. Vissa projekt kan vara av engångskaraktär medan andra är rullande och förnyas kontinuerligt.

Forskningsprogrammet samordnas genom en ledningsgrupp. Denna utgörs av en programansvarig forskningsledare, 1-2 projektledare och delvis av en med andra program gemensam programkoordinator.

Medverkande

Medverkande i programmet kan vara forskare och lärare vid HLK men även andra. Det är inte en plikt för någon att delta i SAV utan det ska ses som en öppen dörr för den som har intresse och möjlighet.

Även studenter med anknytning till de samhällsvetenskapliga ämnena vid HLK kan delta inom ramen för färdigställandet av sitt självständiga arbete (examensarbete) eller annat uppsatsarbete på kvalificerad nivå.

SAV är också öppet för yrkesverksamma lärare att delta i olika forskningsprojekt. Detta kan ske både genom enskild fortbildning på kvalificerad nivå eller genom exempelvis medverkan i ett rullande projekt kring den egna undervisningens villkor.

Finansiering

Finansieringen av forskningsprogrammet kommer att variera beroende på vilken del som avses:

De enskilda projekten finansieras genom de medverkandes egen försorg, t.ex. studenter som skriver uppsatser eller självständigt arbete; i skolan yrkesverksamma lärare som medverkar eller forskare och lärare vid HLK, som använder forskningstid inom sin anställning eller erhåller externa anslag för forskning. Årligen finns en möjlighet att söka medel via HLK:s interna resurser. Fortbildningsmedel bör också kunna knytas till programmet.

Viss programkoordination kan möjligen påräknas via nyorganisationen av ”Skolnära forskning”. I övrigt blir det genom den egna ledningsgruppen, finansierad via de interna forskningsanslagen. Finansiering av skriftserie och digital kommunikation får lösas med tiden.

Nätverk/kontakter

Inom HLK är kontakt med andra program/plattformar en självklar utgångspunkt. Varje projektledare inom programmet upprätthåller själv de externa kontakter, nationellt och internationellt, som anses behövas för verksamheten. Det är lämpligt att söka utbyte med åtminstone liknande projekt och program vid andra lärosäten. För programmet i dess helhet bör de externa kontakterna i första hand bestå i medverkan i symposier och konferenser inom forskningsområdet. Samverkan kan i övrigt ske med statliga skolmyndigheter och allehanda skolhuvudmän samt intresserade yrkesverksamma lärare.

Internt inom programmet sker kontakt och information såväl genom återkommande möten som digitalt. En strävan är att få till stånd SAV-seminarier några gånger per år. De ska samordnas med annan seminarieverksamhet med anknytning till forskningen vid HLK.

Publicering och kommunikationsplan

Programmet bör överväga initiativ till en skriftserie för publicering av rapporter från olika projekt. Frågan har naturligtvis en ekonomisk dimension, varför kanske en digital skriftserie kan tänkas.

Programmet bör även ha en egen hemsida för både extern och intern information. Genom denna kan såväl samtliga projekt som planerade seminarier och aktiviteter presenteras.